

X.

Tu naznanja se, glej, ples siromakom v korist;
Tu beseda! — Kako tu skrbi za vas se, berači!...
Drobne nožice vrté se gosposke v sijajnem prostoru.
Gosli, piščali sladko in zapeljivo pojó.
Vse se sveti blesti.....

Vse se v veselji topí, zamaknjeno vse je v nebesa
In vse to za koga? Zate, oj srečni berač!
Blaga gospóda, kakó lepó se trudiš za druge
Za ubožne ljudi trudiš se in — veseliš!.....

Kako krasno je vrisal naš Stritar v teh stihih vso lažnjivost naših „dobrodelnih“ veselic in plesov! — „No, svet je tak, predrugačš ga ne ti, ne drugi, in ako se veseli in raduje, ni li lepše in boljše, da s tem združi „dobrodelni namen“ se mi ugovarja. Da, reformator nisem, a borim se in se vedno bom proti lažnjivosti. Jeli res komu od teh stotin udeležencev, ki so se zbrali v sijajno razsvetljeni, zelenjem, eksotičnimi cveticami in dragimi preprogami okrašeni dvorani bil namen — pomoč ubogim, in ne lastno razveseljevanje! Prekrasne ženske toalete in njih dragoceni nakit, vse to blišči in mami oči; glej, koliko bogastva, koliko potrate! Ali res le jedna od teh vé, kaj je ubožstvo, kaj je skrb za življenje, kaj je glad in mraz? In gospodje v frakih ali uniformah, oni uže bolj poznajo življenje, ker pridejo z njim v ožjo dotiko, ker so se mnogi njih pospeli sami iz siromašnejših krogov, — pa mar jim je res kaj drugega na mislih, nego kako bodo dvorjanili krasoticam, kako se zabavali s svojimi izvoljenkami, kako se ponašali s svojo obljubljenostjo kot izborni pazni kavalirji? —

Ves ta čar, ves ta sijaj, vse to razveseljevanje in razkošje, koliko tisočev in tisočev to stane. Koliko stane dvorana in nje okrasba, koliko priprave in vabljenje, koliko glasba; — kako ogromna svota naraste iz vseh teh postojank. Dasi so vstopnice nerazmerno drage, — gospoda želi biti povsem „med sabo“, vsa ona aristokracija po rodu ali premoženju, — in da si pride vsled tega zelo veliko skupička, je prebitek tako malenkosten in neznamen, da je morda komaj tolik, kakor je bil trošek le jedne same družine za toalete plesalk in garde dames. Toliko sto in sto ljudi si domišlja, da so postali dobrotniki človeštva s tem, da so se razveseljevali, da so se razkazovali v svojem bogastvu in skušali drug drugega prekositi v svojem sijaju; toliko stotin ljudi je zopet izdalo na tisoče (s tem je seveda ugodilo trgovini, česar ne smemo prezreti za dobro posledico enakih zabav), ali oni — kojim v korist se je to priredilo, dobili so v delež svotico, „čisti dobiček“ plesa, — svotico, katero bi samo jeden bogataš lahko podaril, ne da bi se mu najmanje poznalo.

Epilog.

Nisem črnogledec, rad priznavam, da ima življenje mnogo lepega, mnogo blagega, da stori človeštvu mnogo koristnega, vzvišenega, — ako sem kljub temu načrtal vrsto prizorov iz zgolj temne, neprijazne strani, nisem storil tega, da bi tajil ali kratil solnčno stran, temveč le, da bi opozoril na lažnjivost, ki se pojavlja v vseh prilikah življenja. In ako te sličice le količkaj pripomo-

rejo k borbi proti lažnjivosti — upam da sem dosegel, več, nego bi z najdaljšimi spisi. —

Po noči.

Toliko, da mi je malce blestela cesta pod nogami. Noč pa je bila neprozorna, soparna tiha. Da, čuk se je oglašal nekje v goščavi.

Menda nisem ničesar premišljevala in samo hitela proti domači vasi. Lučica u znamenji tam blizu prvih hiš je še gorela.

Kar mi vstrepeče telo in šine kri k srci in v glavo. Zazdela se mi je hipoma, da vidim (tam) ob cesti svoje telo mrtvo. Razločila sem samo glavo s pol zaprtimi očmi in ono strašno bledico... Bežala sem, a nogi sta mi zastajali in se šibili v kolenih.

Kako smešno, saj hodiš!... Pa vendar!... Ozrla sem se, in vroče mi je bilo... Zaničljiv nasmeh mi je prišel na ustni in mislila sem zopet: smešno!...

Zopet sem se potrudila naprej in vedno bliže isti prijazni lučici... Mimo... domov...

Od kod ta bedasta domišljavost?!

Pošel mi je strah z grozo in zabila sem nekoliko namišljeno prikazen ob cesti.

Saj je ne bodem videla več, dasi jo bodo gledali drugi, drugače, drugod...
Viola.

Narodna zavest v Slovencih.

Laibach, 30 Minuten! zakliče hreščeči glas sprevodnikov; še parkrat se zasucejo kolesa, še par krepkih sunkov in vlak postoji. Urno tekajo sprevodniki ob celem vlaku, odpirajo vrata na kupejih in potujoča množica se usuje na peron. I jaz poberem svojo popotno torbico ter stopim za drugimi proti izhodu. Pri malem prelazu, skozi katerega se mora gnetiti vsa množica, stoji mali cerber južnega kolodvora ter gleda pisano izpod čela na vrveče, suvačoe se občinstvo. Gorje mu, ki bi se hotel izmuzniti, ne da bi mu pomolil svojega listka, kajti razljučen mu hrešči svoj: Fahrkarten! na ušesa.

Hvala Bogu, zunaj smo, na prostem. Na vse strani se razkropi množica, eni odhajajo peš, drugi skočijo v čakajoče vozove a zopet drugi napolnijo hotelske omnibuse. Še sem premišljevala, katero pot bi si izbrala, ko se oglasi za menoj razkavi bas: „Fahr' mer Frailn?“ Ozrem se in zagledam rudeča, polna lica, ljubljanskega izvoščeka, ki tu kraljuje na svojem uže precej obrabljenem „kozlu“. Zahvaljujem se slovenskemu germanofilu ter sedem v „Maličev“ omnibus. Med tem ko drdramo